

מחווון – דף עבודה 1 – פירוק מילים וזיהוי צורנים

בסיס וצורן סופי · רמה 1 · היכרות · למורה

1 פרקו כל מילה לבסיס ולצורן סופי.

מילה	בסיס	צורן סופי
כפית	כף	־ית
עיתונאי	עיתון	־אי
ספרייה	ספר	־ייה
ילדות	ילד	־ות
ביתי	בית	־י
ספרון	ספר	־ון

2 השלימו את הבסיס החסר. היעזרו במחסן המילים (מילה אחת מיותרת).

- ירקן = ירק + ך
- חשמלאי = חשמל + אי
- מפית = מפה + ית
- שבועון = שבוע + ון
- אנושיות = אנושי + ות

3 צרפו את הצורן לבסיס, וכתבו את המילה שנוצרה.

- ים + אי = ימאי
- רפת + ך = רפתן
- נגר + ייה = נגרייה
- ידיד + ות = ידידות
- רגש + יי = רגשי

4 התאימו כל מילה למשמעות של הצורן הסופי שבה. כתבו בכל משבצת את מספר המילה המתאימה.

טור א	טור ב
1. ספרון	3 מקום
2. חשמלאי	4 שם מופשט
3. נגרייה	1 הקטנה
4. ילדות	5 כלי רכב
5. משאית	6 כתב עת
6. שבועון	2 בעל מקצוע

5 מיינו את המילים לפי משמעות הצורן הסופי.

מקום	הקטנה	בעל מקצוע
נגרייה, מאפייה, ספרייה	דובון, כפית, ספרון	עיתונאי, ירקן, ימאי

6 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- א. בדרך התצורה «בסיס וצורן» מוסיפים צורן לסוף של מילה קיימת. **נכון**
- ב. במילה «מחשבון» הבסיס הוא «מחשב». **נכון**
- ג. הצורן ית מציין תמיד הקטנה. **לא נכון** – לית יש משמעויות נוספות: כלי רכב (מכונית), שפה (צרפתית); ובמילה כמו «מלצרית» הוא צורן נטייה של נקבה.
- ד. במילה «שבועון» הצורן יון מציין הקטנה. **לא נכון** – ב«שבועון» הצורן יון מציין כתב עת – עיתון שיוצא פעם בשבוע.
- ה. דרך התצורה «בסיס וצורן» נקראת גם «גזירה קווית». **נכון**

7 בכל שורה, סמנו את המילה שנוצרה בדרך בסיס + צורן סופי.

- א. מקומות:
 - מספרה ● **נגרייה** ○ מסעדה
- ב. בעלי עיסוק:
 - רקדן ● **ירקן** ○ שדכן
- ג. מילים המסתיימות ביון:
 - ביטחון ○ זיכרון ● **ספרון**

8 כתבו ליד כל מילה את הבסיס ואת משמעות הצורן הסופי.

א. מכונית ← מכונה + יית – כלי רכב

ב. מילון ← מילה + יון – אוסף (של מילים)

ג. פסנתרן ← פסנתר + ין – בעל עיסוק

ד. צרפתית ← צרפת + יית – שפה

ה. עוגייה ← עוגה + יייה – מאפה

9 כתבו מילה שנוצרה בדרך בסיס + צורן סופי, לפי ההגדרה.

א. בעל מקצוע שעובד עם חשמל: חשמלאי

ב. השפה שמדברים בספרד: ספרדית

ג. כתב עת שיוצא פעם בחודש (מן הבסיס «ירח»): ירחון

ד. המקום שבו עובד נגר: נגרייה

ה. כף קטנה: כפית

10 השלימו את הטבלה.

בסיס	צורן סופי	המילה החדשה	משמעות הצורן
קופה	־אי	קופאי	בעל מקצוע
שעה	־ון	שעון	כלי (מכשיר)
מצח	־ייה	מצחייה	פריט לבוש
דוב	־ון	דובון	הקטנה

11 האם המילה בנויה מבסיס + צורן סופי? מיינו.

בסיס + צורן סופי	לא – האות האחרונה שייכת לשורש או למשקל
רפתן, ספרון, כפית, חשמלאי	זקן, ביטחון, שכן, גנן

12 בחרו שתי מילים מן הדף שהצורן שלהן מציין «בעל מקצוע». הוסיפו מילה שלישית משלכם עם אותו צורן ואותה משמעות, וכתבו את הבסיס של כל אחת משלוש המילים.

תשובה אפשרית: למשל: עיתונאי (עיתון + אי), חשמלאי (חשמל + אי), ומילה משלי: ספורטאי (ספורט + אי). אפשר גם: ירקן (ירק + ין), פסנתרן (פסנתר + ין).